

INTERPERSONALNI ODNOSI KADETSKE ODOJKAŠKE REPREZENTACIJE PRIJE I NAKON NATJECANJA

INTERPERSONAL RELATIONSHIPS OF NATIONAL YOUTH VOLLEYBALL TEAM BEFORE AND AFTER THE COMPETITION

Nenad Marelić, Tomislav Đurković, Tomica Rešetar

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

SAŽETAK

Poznavanje sociološke strukture malih grupa kao što je slučaj u sportu, može imati značajan utjecaj na konačni rezultat, stoga je poznavanje iste bitan faktor uspjeha.

U sklopu kadetskog odbojkaškog europskog prvenstva provedeno je istraživanje temeljem sociometrijskog mjerenja. Ispitanici su odgovarali na modificirani Morenov test emocionalnog, funkcionalnog i funkcionalno-upravljačkog karaktera i to prije i nakon prvenstva. Svako od postavljenih pitanja predstavljala su zasebne varijable.

Izrađena je deskriptivna statistika interpersonalnih privlačenja, odnosno odbijanja. T-testom pokušalo se utvrditi da li postoje statistički značajne razlike između inicijalnog i finalnog stanja unutar svake od varijabli.

Klaster analizom pokušala se utvrditi homogenost skupina ispitanika.

Rezultati su pokazali da se grupa dijeli u dvije subgrupe, među kojom se ističu kapetan ekipe i najbolji igrač reprezentacije. Nadalje t-test pokazao je statistički značajne razlike u mjerenjima izvršenim prije i nakon europskog prvenstva u varijabli funkcionalno-upravljačkog tipa (Koje igrače smatraš sposobnima da budu predstavnici ekipe na sastancima Odbojkaškog saveza Hrvatske?).

Taksonomija je pokazala promjene u analiziranim subgrupama. Spajanje klastera u sve veće klastere rezultiralo je uvidom u hijerarhijsko stablo, koje je pokazalo različiti status kapetana ekipe u inicijalnom i finalnom mjerenju.

Ključne riječi: odbojka, interpersonalni odnosi

SUMMARY

Micro social structure of one group of players that form a team can strongly influence the final score. During Youth Volleyball European Championship 2003 the research was conducted based on a sociometric questionnaire. Players were given a modified Moreno test before and after the championship. Each question represented one independent variable. Descriptive statistic was performed based on the interpersonal relationship. T test was used to inspect possible statistical significance between initial and final results in every variable. Homogeneity of groups was tested using the Cluster analysis. Results indicated that the team is divided in two subgroups with two distinguished players the team captain and the team's best player. T test results of affirmed statistical significance between results of the first and the second measurement in variable which represent functional operating status (Which players are capable to represent your team during National federation meetings?). Taxonomy affirmed changes in analyzed subgroups. Cluster tree showed different status of the captain of the team in initial and final measurements.

Key words: volleyball, interpersonal relationships

UVOD

Povijesni razvoj sociometrije od dvadesetih godina ovog stoljeća ukazuje na to da se ta znanost nije bavila samo načinom razvijanja istraživačkih metoda i njihovom aplikacijom na specifične probleme u grupnom i individualnom ponašanju. Dijagnostički i terapijski pristup istraživanim fenomenima ljudskog ponašanja sociometrija kao »kombinacija znanosti, terapije i filozofije»⁷ razvijali su se dakle komplementarno.

Znanstveno objašnjenje čovjekova ponašanja u malim grupama, koje je preko rezultata Morenovih sociometrijskih istraživanja postupno ulazilo u područje psihologije, socijalne psihologije i sociologije, pojednostavljeno govoreći od psihijatrijskog kauča do industrijskog pogona, pojavilo se, nakon pedesetogodišnjeg provjeravanja u spomenutim znanostima od 1910. do 1960. i u sociologiji sporta. Pritom se i ovdje krenulo od temeljnih pitanja s kojima se suočavaju (mikro) sociolozi u istraživanju socijalne dinamike: 1. čemu studije malih grupa i 2. čemu (zašto) studije malih grupa u sportu? U odgovoru na prvo pitanje moguće je kao osnovne navesti pragmatične, sociopsihološke, sociološke i komparativne razloge⁶.

Prvo, treba razumjeti što se događa u malim grupama zbog toga što kolektivne odluke često presudno utječu na razvoj malih zajednica i oscilacije u njihovoj povijesnoj dimenziji, te stoga što grupna dinamika znatno utječe na način svakodnevnog življenja pojedinca. Drugo, male grupe pogodne su za eksperimentalnu međuigru psiholoških i socioloških elemenata; iz njih nastaju interpersonalni i kolektivni pritisci i naboji, koje u simboličkom i modelskom značenju nije moguće promatrati u socijalnim agregatima, makar ih se testiralo samo po nekoj posebnoj dimenziji: spolnoj, klasnoj, kulturalnoj i slično. Treće studijama malih grupa želi se spoznati kakva je dinamika društva u njegovoj beskonačnoj pojedinačnosti. I četvrto, male grupe predstavljaju poseban slučaj socijalnog sustava, one su njegov mikrosvemir u kojem se zrcale njegova pojedinačna svojstva: etički principi, podjela rada, mitologija povijesti i svakidašnjeg života, ideologije, rangiranje prema prestižu, koordinacija i subkoordinacija i slično.

Istraživanja malih grupa utoliko su značajnija jer se pokazuju kao socijalni laboratorij u kojem se iskušavaju realni načini razmišljanja što vrijede u globalnim okvirima društva¹².

Sociologija kao znanost ima i svoje discipline. Sociometrija kao sociološka disciplina bavi se proučavanjem čovjekove prirode. Na takav način možemo proučavanjem ustvrditi neke zakonitosti ljudskog ponašanja (npr. osjetljivost na socijalizacijske utjecaje⁵ itd.).

Zakonitosti od kojih polazi sociometrija provjeravale su se u posebnim situacijama, kao što su interpersonalni odnosi u malim grupama. Ti se odnosi elementarno određuju kao odnosi privlačenja i odbijanja. Spoznaje dobivene posredstvom psiholoških, bioloških i socioloških odrednica postale su standardima za predviđanje čovjekovih reakcija u situacijama na mikrosociološkoj unutargrupnoj razini.

Sociometrijske studije za predviđanje čovjekovih reakcija unutar malih grupa odnosno mikrosociološkoj strukturi manjih grupa poput sportskih momčadi, dakle, među prvima je započeo i razvio austrijski psihijatar Moren (U ovom je istraživanju upravo korišten modificirani Morenov test sa šest kriterija).

Kolektivne odluke često presudno utječu na razvoj malih zajednica¹ i oscilacija u njihovoj povijesnoj dimenziji. Na svakodnevni život pojedinca znatno utječe i grupna dinamika kolektivnih odluka. Na postojanju različitog cilja temelji se svaka grupa, a obzirom na njihovu relaciju može se pratiti razvoj: natjecateljskih odnosa,^{11,2} homogenizacije i konflikta (vanjski ili unutarnji razlozi).

Ovakve studije različitih sportskih grupa omogućuju mjerenje grupnog rezultata koji se može kvantificirati u nekim statističkim pokazateljima poput broja pogrešaka, ponovljenih pogrešaka, obranjenih lopti⁴ i sl.

Proučavanje ponašanja pojedinca u psihosocijalnoj komunikaciji, a upravo je to osnovna zadaća sociometrije, temelji se s jedne strane na razumijevanju interakcija kao, biološke funkcije prirodne datosti i osobnosti pojedinca, te na razumijevanju društvene strukture i sociokulturalnog konteksta s druge strane. Studije malih grupa nisu monodisciplinarne jer su smještene i u psihologiji i u sociologiji. To je tim razumljivije ako se prati razvoj psihologije kao znanosti koja proučava ustroj, funkcioniranje te promjene socijalnih sustava i ljudskih bića i u svezi s njom, te prati razvoj sociologije kao proučavanja ustroja, sustava te funkcioniranje i promjena socijalnih sustava.

Uspjeh ekipe (male grupe) na natjecanju između ostalog ovisi i o odabiru najbolje startne postav⁸ tj. cijele ekipe, ali i kapetana. Sasvim sigurno je da uspjeh u ekipnim sportovima uvelike ovisi i o socijalnoj mikrostrukturi, a ne samo o funkcionalno-motoričkim i tehničko-taktičkim sposobnostima sportaša. Interpersonalni odnosi unutar ekipe često su latentni i za samog trenera, a njihovo spoznavanje može pomoći u daljnjem upravljanju.

Stoga se u vrhunskom sportu pridaje sve veća važnost poznavanju mikrosocijalne strukture grupe. Teorija je dokazala, a praksa potvrdila da nepoznavanje »odnosa» unutar ekipe može dovesti do sportskog neuspjeha, dok poznavanje iste može prosječnu ekipu pretvoriti u pobjedničku.

Obzirom da svaka utakmica u vrhunskom sportu donosi dozu stresa, što se hipotetski gledano, mora odraziti na članove »kolektiva», odlučili smo da istraživanje provedemo na Europskom prvenstvu, gdje se turnirskim sustavom znatno povećava broj utakmica (»stresnih situacija») u kratkom periodu.

Istraživanja je usmjereno na prikazivanje mikrosocijalne strukture u kadetskoj odbojkaškoj ekipi na osnovu emocionalnih, funkcionalnih i funkcionalno-upravljačkih kriterija prije i nakon Europskog prvenstva.

Daljnji cilj analize temeljen je na broju međusobnih izbora igrača, koja su ustanovila da li se ekipa dijeli u manje grupe, te da li postoje interpersonalne razlike mjerene u dvije različite vremenske točke.

Također, nastojalo se utvrditi hijerarhijski odnos u ekipi, gdje bi se uočilo ima li ekipa »lidera», odnosno

vođu koji se nametnuo ekipi svojom kvalitetom, te da li je trenerov izbor kapetana ekipe prihvaćen među reprezentativcima.

METODE RADA

Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno na kadetima odbojkaške reprezentacije Hrvatske, koji su se natjecali na europskom prvenstvu u Zagrebu 2003. godine. Broj ispitanika je 14, a starosna dob je prema pravilima europske odbojkaške organizacije (CEV) ograničena do 18. godina.

Ispitanicima su date pažljive upute, te je podijeljen upitnik neposredno prije i nakon odigranog europskog prvenstva.

Varijable

Sociometrijski upitnik sadržavao je šest pitanja. Od ispitanika se tražilo da imenuju neograničeni broj suigrača prema određenom kriteriju. Unutar određenih šest kriterija izbora prva dva su bila emocionalnog karaktera, druga dva funkcionalnog karaktera, a posljednja dva funkcionalno-upravljačkog karaktera⁹, formulirana kao privlačenje, tj. provociranje pozitivnih tendencija.

Nominacije suigrača odnosile su se na slijedeća pitanja:

1. S kojim igračima bi na putovanjima i pripremama želio dijeliti sobu?
2. U koje igrače imaš toliko povjerenja da bi im mogao izreći svoje osobne probleme?
3. S kojima igračima možeš najbolje surađivati u igri?
4. Koji igrači tako dobro poznaju odbojku da bi od njih u svakom momentu zatražio stručni savjet?
5. Koje igrače smatraš sposobnima da budu predstavnici ekipe na tehničkim sastancima na Europskom prvenstvu?
6. Koje igrače smatraš sposobnima da budu predstavnici ekipe na sastancima Odbojkaškog saveza Hrvatske?

Tablica 1. Hijerarhija igrača na osnovu interpersonalnih biranja emocionalnog karaktera prije i poslije europskog prvenstva

Table 1. Players hierarchy based on interpersonal relationships (emotional character) before and after European championship

Prije EP				Poslije EP			
Rang	Igrači	Br. Bodova	%	Rang	Igrači	Br. Bodova	%
<i>1. skupina</i>				<i>1. skupina</i>			
1.	I.P.	10	38	1.	I.K.	8	31
2.	A.C.	8	31	2.	D.B.	7	27
<i>2. skupina</i>				<i>2. skupina</i>			
3.	I.K.	6	23	3.	A.C.	6	23
4.	V.K.	5	19	3.	A.K.	6	23
4.	N.G.	5	19	4.	K.S.	5	19
4.	J.B.	5	19	4.	V.K.	5	19
4.	A.K.	5	19	4.	N.G.	5	19
4.	K.S.	5	19	5.	J.B.	4	15
5.	M.G.	4	15	<i>3. skupina</i>			
5.	D.B.	4	15	6.	T.A.	3	12
<i>3. skupina</i>				6.	M.G.	3	12
6.	I.I.	3	12	7.	J.Ž.	2	8
7.	T.A.	2	8	7.	V.O.	2	8
7.	V.O.	2	8	8.	I.I.	0	0
7.	J.Ž.	2	8				

* Maksimalni broj bodova 26 (2 pitanja x 13 nominacija)

Obrada podataka

Podaci dobiveni sociometrijskim upitnikom obrađeni su, tako da su ispitanici za svako biranje od strane suigrača dobili po 1 bod.

U daljnjoj obradi podataka određen je postotak od dobivenog broja bodova svakog ispitanika na osnovu ukupnog maksimalno mogućeg broja bodova za pojedinog ispitanika (za sve obrade podataka korišten je statistički program Statistica 5.0).

Hipoteza da postoje, odnosno ne postoje razlike unutar reprezentacije prije i nakon Europskog prvenstva na osnovu postavljenih varijabli utvrdila se T- testom. Odnosno testirala se svaka varijabla zasebno u dvije vremenske točke (inicijalno i finalno stanje).

Na kraju Klaster analizom svih varijabli nastojalo se utvrditi pozicije pojedinca odnosno mogućih podgrupa unutar ekipe.

Ti rezultati su trebali potvrditi trenerova razmišljanja o heterogenosti ili homogenosti ekipe, što je smatrano važnim u budućim smjernicama ove mlade reprezentacije.

REZULTATI I RASPRAVA

Inspekcijom dobivenih podataka, prikazana su međusobna privlačenja igrača izražena u bodovima i to u dvije vremenske točke tj. prije početka natjecanja i nakon njega.

Podaci su razdvojeni u tri tablice. U Tablici 1. prikazani su inicijali ispitanika i broj bodova prikupljenih na temelju emocionalnih biranja te je izračunat postotak za svakog ispitanika unutar grupe. U Tablici 2. na sličan način prikazana su privlačenja prema funkcionalnom karakteru, te u Tablici 3. prema funkcionalno-upravljačkom karakteru.

Iz Tablice 1. može se vidjeti da igrači nemaju znatna odstupanja iz upitnika emocionalnog karaktera. Svi ispitanici trebali su navesti «neograničeni» broj suigrača odgovarajući na dva pitanja:

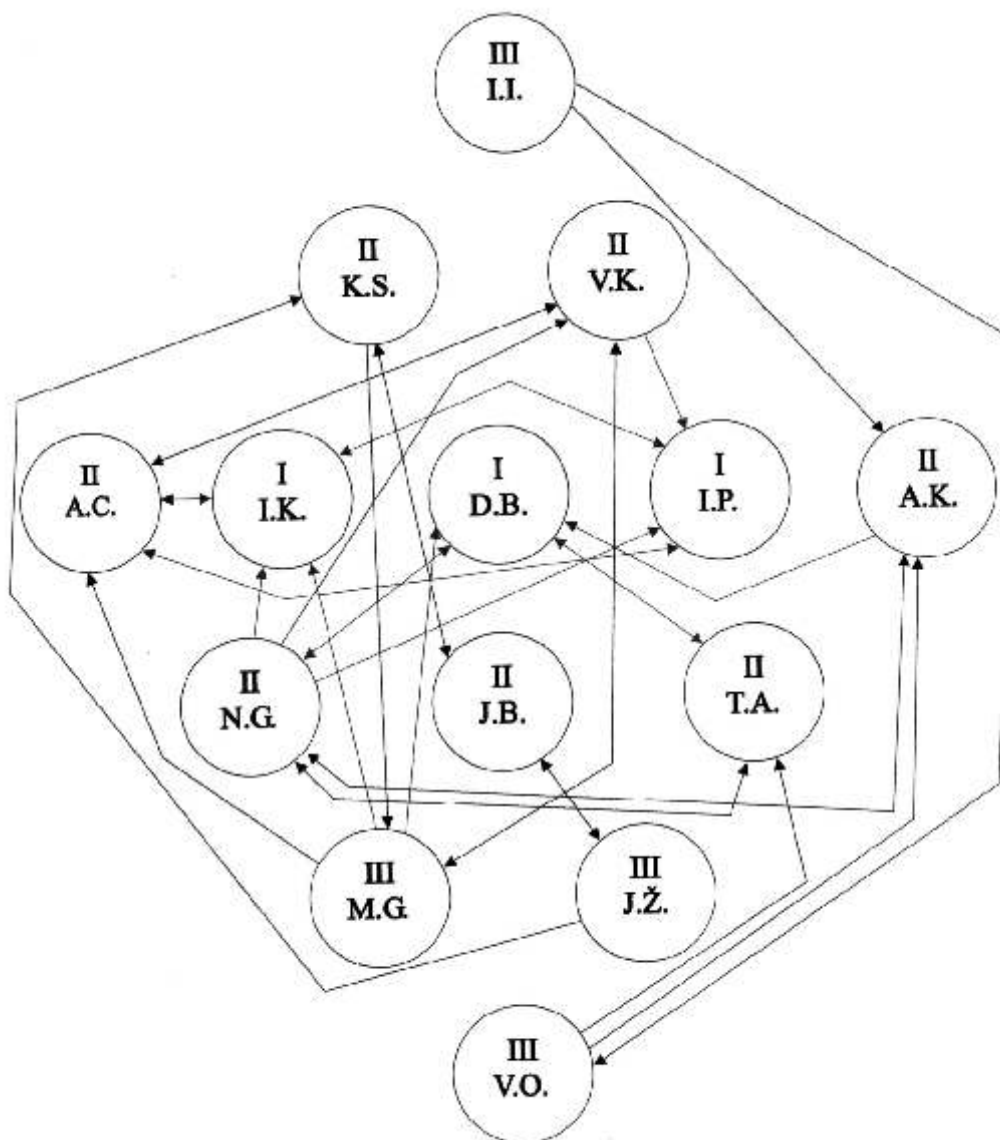
1. S kojim igračima bi na putovanjima i pripremama želio dijeliti sobu?
2. U koje igrače imaš toliko povjerenja da bi im mogao izreći svoje osobne probleme?

Međutim zanimljivo je reći da igrač koji zauzima prvu poziciju na ovom testu je zapravo igrač koji nije bio u prvoj dvanaestorici, već je samo sudjelovao s ekipom

tijekom priprema, a tijekom natjecanja je sjedio na tribini.

Razumljivo je da se nakon odigranih utakmica i završenog europskog prvenstva njegova pozicija unutar ekipe promijenila. Odigrane utakmice, borba za plasman na EP, porazi, stresne situacije na utakmicama i nakon njih, utjecali su na interpersonalni status ispitanika iako je I.P. još uvijek ostvario emocionalna privlačenja koja ga rangiraju u prvu skupinu igrača (slika 1.).

Isto tako, igrač koji je drugi rangiran je igrač koji je sjedio na klupi, što znači da nije član startne "sedmorke".

Slika 1. Interpersonalni odnosi emocionalnog karaktera u kadetskoj odbojkaškoj reprezentaciji Hrvatske nakon europskog prvenstva

Figure 1. Interpersonal relationships based on emotional questions in Croatian national youth volleyball team after European championship

Ono što je također zanimljivo izdvojiti iz Tablice 1. je pozicija kapetana reprezentacije T.A., koji u sociometrijskom testu emocionalnog karaktera prije početka europskog prvenstva zauzima dvanaestu poziciju

tj. posljednju poziciju u unutar igrača koji su sudjelovali na natjecanju. Njegova pozicija nakon odigranog europskog prvenstva neznatno se promijenila.

Tablica 2. Hijerarhija igračica na osnovu interpersonalnih biranja funkcionalnog karaktera prije i poslije Europskog prvenstva

Table 2. Players hierarchy based on interpersonal relationships (functional character) before and after European championship

Prije EP				Poslije EP			
Rang	Igrači	Br. Bodova	%	Rang	Igrači	Br. Bodova	%
<i>1. skupina</i>				<i>1. skupina</i>			
1.	I.K.	13	50	1.	I.K.	11	42
2.	I.P.	11	42	2.	I.P.	8	31
3.	D.B.	9	35	3.	K.S.	5	26
4.	V.K.	5	26	4.	D.B.	4	15
<i>2. skupina</i>				<i>2. skupina</i>			
5.	T.A.	2	8	5.	V.K.	3	12
5.	J.B.	2	8	5.	A.K.	3	12
5.	K.S.	2	8	5.	J.B.	3	12
5.	M.G.	2	8	5.	M.G.	3	12
5.	N.G.	2	8	5.	N.G.	3	12
5.	I.I.	2	8	5.	V.O.	3	12
<i>3. skupina</i>				<i>3. skupina</i>			
6.	A.K.	1	4	6.	J.Ž.	2	8
6.	J.Ž.	1	4	7.	T.A.	1	4
7.	V.O.	0	0	8.	I.I.	0	0
7.	A.C.	0	0	8.	A.C.	0	0

*Maksimalni broj bodova 26 (2 pitanja x 13 nominacija)

Zanimljivo je izdvojiti iz Tablice 2. rezultate ispitanika I.P. Naime u tablici su bodovno pozicionirani igrači prema funkcionalnim privlačenjima. Ispitanik I.P. nije izabrao mjesto unutar dvanaest igrača hrvatske odbojkaške reprezentacije, a očigledno je da se mišljenja igrača u ovom slučaju nisu slagala s mišljenjem trenera. Iz tablice je vidljivo da je ispitanik I.P. unutar reprezentacije ostvario privlačenja funkcionalnog karaktera prije EP preko 40%, a nakon odigranog EP još uvijek je zadržao visoki postotak interpersonalnih izbora funkcionalnog karaktera (30%) iako nije imao prilike sudjelovati na natjecanjima.

Spomenuli smo kakav niski interpersonalni status ima kapetan ekipe nakon ispunjavanja Morenovog

upitnika emocionalnog karaktera. Iz Tablice 2. možemo jasno vidjeti da kapetan ekipe T.A. ni prema funkcionalnom statusu nije rangiran u prvu skupinu igrača.

Reprezentativci su trebali odgovoriti na dva pitanja funkcionalnog karaktera:

1. S kojima igračima možeš najbolje surađivati u igri?
2. Koji igrači tako dobro poznaju odbojku da bi od njih u svakom momentu zatražio stručni savjet?

Može se zaključiti da trenerov autokratski izbor kapetana ekipe u ovom slučaju nije bio optimalan, jer ekipa «ne prihvaća» kapetana T.A. kao lidera ni prema igračkim kvalitetama, a posebno ne kao suigrača s kojim bi podijelili svoje emocije.

Tablica 3. Hijerarhija igračica na osnovu interpersonalnih biranja funkcionalno-upravnog karaktera prije i poslije Europskog prvenstva

Table 3. Players hierarchy based on interpersonal relationships (functional operating character) before and after European championship

Prije EP				Poslije EP			
Rang	Igrači	Br. Bodova	%	Rang	Igrači	Br. Bodova	%
<i>1. skupina</i>				<i>1. skupina</i>			
1.	I.K.	15	58	1.	I.K.	10	38
1.	T.A.	15	58	1.	T.A.	10	38
<i>2. skupina</i>				<i>2. skupina</i>			
2.	J.B.	5	26	2.	I.P.	4	15
3.	K.S.	4	15	2.	M.G.	4	15
3.	M.G.	4	15	3.	D.B.	3	12
4.	I.P.	3	12	4.	N.G.	2	12
4.	N.G.	3	12	4.	V.K.	2	12
4.	A.K.	3	12	4.	K.S.	2	12
4.	D.B.	3	12	4.	J.B.	2	12
4.	V.K.	3	12	4.	J.Ž.	2	12
5.	A.C.	2	8	4.	A.C.	2	12
6.	J.Ž.	0	0	5.	V.O.	0	0
6.	V.O.	0	0	5.	A.K.	0	0
6.	I.I.	0	0	5.	I.I.	0	0

*Maksimalni broj bodova 26 (2 pitanja x 13 nominacija)

Iz Tablice 3. je vidljivo da su se i najveće promjene dogodile u biranjima funkcionalno-upravljačkog tipa.

1. Koje igrače smatraš sposobnima da budu predstavnici ekipe na tehničkim sastancima na Europskom prvenstvu?
2. Koje igrače smatraš sposobnima da budu predstavnici ekipe na sastancima Odbojkaškog saveza Hrvatske?

Dva su ispitanika (T.A. i I.K.) zadržali najveći broj bodova, ali za čak 5 bodova manje nego prije početka europskog prvenstva.

Pritisak medija, razgovori predstavnika odbojkaškog saveza s trenerom i igračima tijekom prvenstva, moguće da su doprinijeli najvećim promjenama u izboru osobe koja bi zastupala «interese» igrača naspram predstavnika odbojkaškog te ostalih organizacijskih tijela.

Studentovim t-testom potvrđeno je da je došlo do statistički značajnih razlika (na nivou pouzdanosti .05) u dvije mjerne točke i to upravo kod varijabli funkcionalno-upravljačkog tipa (Tablica 4).

Tablica 4. Studentov t-test za svaku varijablu prije i nakon EP

Table 4. Student t test for variables before and after European championship

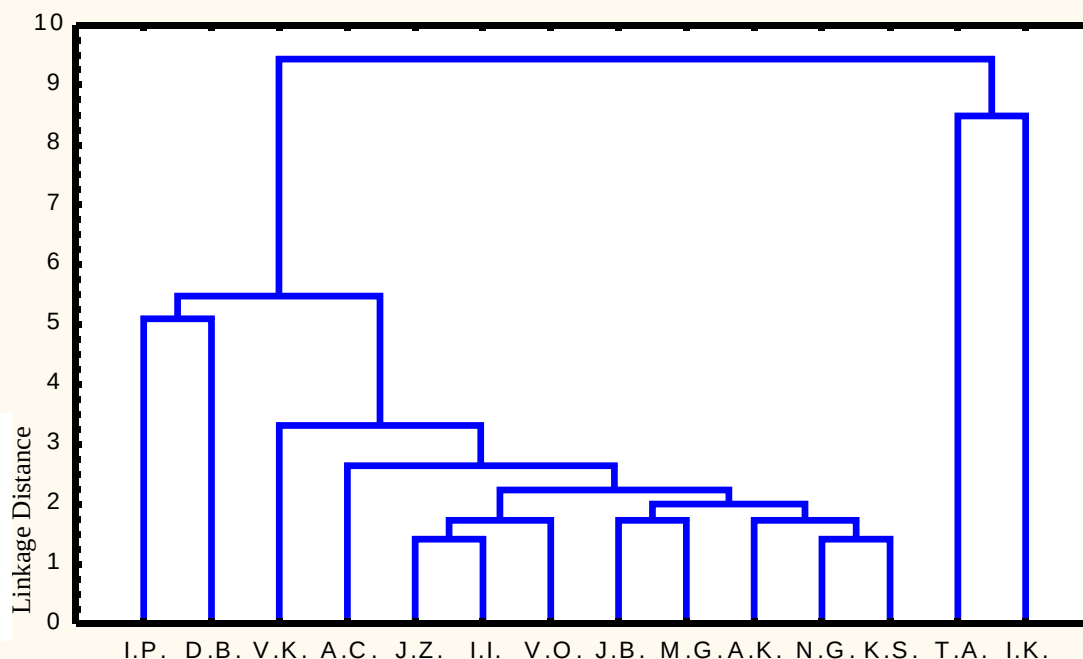
S kojim igračima bi na putovanjima i pripremama želio dijeliti sobu?						
	AS	SD	N	t	df	p
PRIJE EP	2,79	1,42				
NAKON EP	2,50	1,22	14	0,77	13	0,45
U koje igrače imaš toliko povjerenja da bi im mogao izreći svoje osobne probleme?						
	AS	St.Dev.	N	t	df	p
PRIJE EP	1,57	1,09				
NAKON EP	1,79	1,19	14	-0,67	13	0,51
S kojima igračima možeš najbolje surađivati u igri?						
	AS	St.Dev.	N	t	df	p
PRIJE EP	2,29	2,09				
NAKON EP	2,21	1,53	14	0,14	13	0,89
Koji igrači tako dobro poznaju odbojku da bi od njih u svakom momentu zatražio stručni savjet?						
	AS	SD	N	t	df	p
PRIJE EP	1,43	2,38				
NAKON EP	1,29	1,94	14	0,49	13	0,63
Koje igrače smatraš sposobnima da budu predstavnici ekipe na tehničkim sastancima na europskom prvenstvu?						
	AS	St.Dev.	N	t	df	p
PRIJE EP	2,00	2,45				
NAKON EP	1,50	1,61	14	1,71	13	0,11
Koje igrače smatraš sposobnima da budu predstavnici ekipe na sastancima Odbojkaškog saveza Hrvatske?						
	AS	St.Dev.	N	t	df	p
PRIJE EP	1,93	2,30				
NAKON EP	1,29	1,64	14	2,39	13	0,03

Također iz Tablice 4. je vidljivo da kod preostalih varijabli, ne postoji statističko značajna razlika između inicijalnog i finalnog stanja tj. prije i nakon europskog prvenstva.

Klaster (taksonomskom) analizom pokušalo se utvrditi homogenost skupine ispitanika (igrača) putem rezultata svih šest zadanih varijabli. U ovoj statističkoj metodi (unutar programskog sustava Statistica) na slikama 1. i 2. prikazano je spajanje objekata (ispitanika) na temelju sličnosti u izboru, u sve veće klastere. Rezultat

su dva hijerarhijska stabla koja oslikavaju cijeli tijek hijerarhijskog stvaranja skupina ispitanika i razinu na kojoj se objekt (ispitanik) pridružio skupini temeljem mjere bliskosti.

Iz slike 2. *Grupiranje entiteta za varijable u inicijalnom provjeravanju (prije EP)* lako je uočiti da se reprezentacija podijelila u dvije skupine. Odnosno jednu skupinu prema sličnosti biranja sačinjava dvanaest ispitanika (predvode ih ispitanici I.P. i D.B.), a drugu skupinu sačinjavaju dva igrača (T.A. i I.K.).

Slika 2. Grupiranje entiteta za varijable u inicijalnom provjeravanju (prije EP)

Figure 2. Grouping of the players during initial measurement (before European championship)

Zanimljivo je istaknuti da ispitanik I.P. odlukom trenera nije uvršten u osnovnu dvanaesticu igrača koji nastupaju, već je utakmice pratio s tribina. Očigledno da su igrači imali drukčije mišljenje o kvaliteti spomenutog igrača.

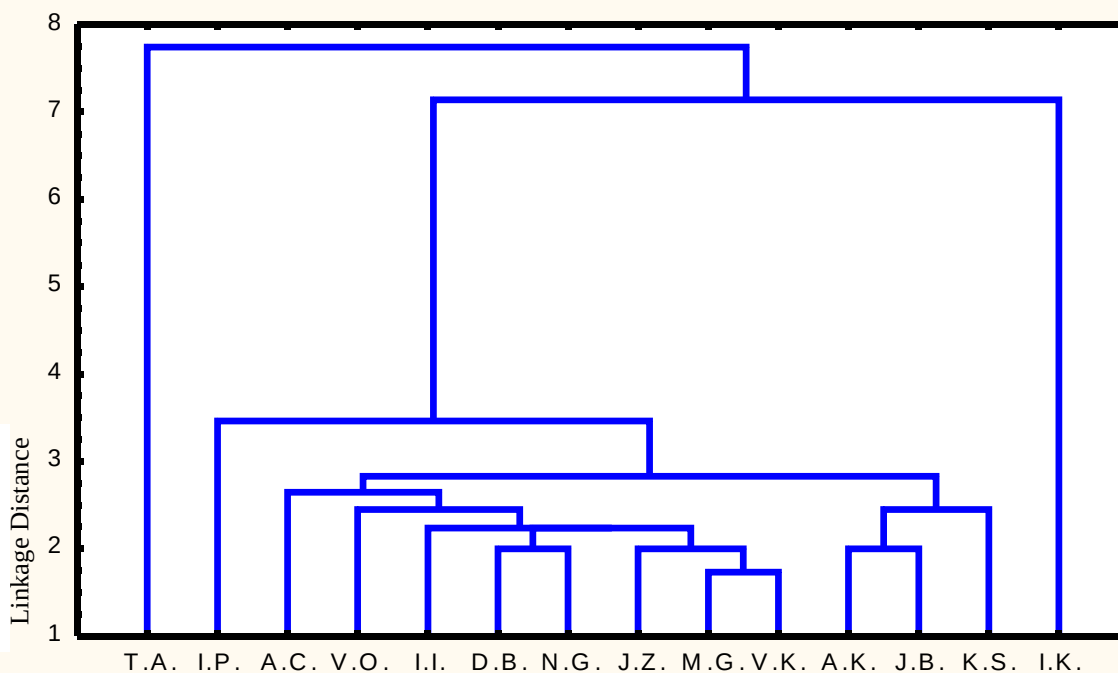
Dругу skupinu od dva igrača sačinjavao je kapetan i igrač koji je u pripremnim utakmicama ostvarivao najveći broj poena i statistički gledano pružao najbolje igre.

Zanimljivo je stoga usporediti dijagrame te istaknuti ispitanika T.A. (kapetan). Naime, u odnosu na inicijalno stanje, u drugom mjerenju značajno se promijenio njegov

status unutar ekipe. Na Slici 2. vidljivo je da je T.A. izdvojen u odnosu na ostale ispitanike, a da je I.K. na vrhu hijerarhijskog stabla.

Ovakvim razlikama u mjerenju pridonijeli su svakako i porazi reprezentacije te u konačnici osvojeno i razočaravajuće posljednje mjesto na EP.

Izdvajanjem kapetana od ekipe u interpersonalnim biranjima te opis i analiza prikazanih rezultata u tablicama 1., 2. i 3. potaknule su autore ovog istraživanja da predlože treneru da razmisli o zadržavanju statusa ispitanika T.A. kao kapetana.

Slika 3. Grupiranje entiteta za varijable u finalnom provjeravanju (nakon EP)

Figure 3. Grouping of the players during initial measurement (after European championship)

ZAKLJUČAK

Opće je poznato da u sportu pad sportske forme ili neki nedostaci u igri za vrijeme natjecanja, kada se ne mogu objasniti razinom kondicijskih, tehničkih ili taktičkih sposobnosti, najčešće se pripisuju nekim «teško shvatljivim» psihološkim problemima.

Za svakog trenera, između ostalog, važan pokazatelj stanja njegove ekipe su i interpersonalni odnosi, interakcije u mogućim subgrupama te interkorelacije igrača iste ekipe.

Razumijevanje odnosa unutar ekipe ponekad može značajno doprinijeti krajnjem rezultatu i ukupnom sportskom dometu.

Jasno je da su kroz praksu najčešće prisutne subjektivne procjene trenera o stanju unutar ekipe. Dakle, trener *mora* biti i puno više od «praktičara».

Sociometrijske studije sigurno mogu potvrditi trenerova razmišljanja ili pokrenuti inicijativu za značajne promjene u radu i upravljanju grupom. Pojedinačne kvalitete ne moraju garantirati i postizanje visokih rezultata u ekipnim sportovima.

Dobiveni rezultati privlačenjem funkcionalnog tipa među ispitanicima mogli bi poslužiti stručnom stožeru reprezentacije u izboru adekvatnije startne sedmorke i mogućnosti korištenja odgovarajućih zamjena za vrijeme natjecanja.

Autokratski izbor kapetana u ovom slučaju «nije prihvaćen» na zadovoljavajući način, te bi se na temelju izabrana tri kriterija Morenovog sociometrijskog upitnika mogla pronaći osoba koja bi mogla biti i «lider» u reprezentaciji (po funkcionalnom, emocionalnom i funkcionalno-upravljačkom izboru).

Literatura

1. Loy JW, Mcpherson BD, Kenyon G. Sport and Social System. Massachusetts: Addison-Wesley Publishing Company, 1979.
2. Lučić Z, Viskić-Štalec N. Sociometrijska struktura dviju generacija košarkaša. Kineziologija 1994; 26 (1-2): 44-50.
3. Marelić N, Žugić Z, Banovak D i sur. Analiza mikrosocijalne strukture ženske odbojkaške ekipe. Hrvatski Športskomed Vjesn 2001; 16 (1-3): 26-9.
4. Milanović M, Gabelica-Šupljika M. Psihodijagnostika u funkciji procjene psihosocijalnog statusa članova sportske ekipe, U: Milanović D, Heimer S, ur. Zbornik radova Dijagnostika treniranosti sportaša, Zagreb, Fakultet za fizičku kulturu, 1997; 203-8.
5. Milas G, Žakić D. Ličnost i društveni stavovi: povezanost temeljnih dimenzija. Društvena istraživanja 2003; 12, 519-39.
6. Mills TC, Rosenberg S. Readings on the Sociology of Small Groups. Englewoods NY: Prentice Hall Inc., 1970.
7. Moreno JL. The sociometry Reader. Glencoe Illinois: The Free press of Glencoe, 1960.
8. Spink KS. Group cohesion and starting status in successful and less successful elite volleyball teams. J Sports Sci 1992; 10: 379-88.
9. Šnajder G. Utjecaj urgentne takmičarske situacije na mikrosocijalnu strukturu jedne vrhunske odbojkaške momčadi. Kineziologija 1984; 2, 199-205.
10. Šnajder G, Hošek A. Utjecaj socijalnog statusa na formiranje grupa u jednoj vrhunskoj odbojkaškoj ekipi, Kineziologija 1985; 15 (2): 137-44.
11. Yukelson D, Weinberg R, Richardson P. i sur. Interpersonal Attraction and Leadership Within Collagiate Sport Teams. J Sport Behavio 1981; 28-35.
12. Žugić Z. Uvod u sociologiju sporta - Sport kao sociopsihološki fenomen, Zagreb: FFK, 1996.